

ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	Pwyllgor Craffu - Gwasanaethau
DYDDIAD Y CYFARFOD	19 Mehefin 2014
TEITL YR EITEM	Cynllun Gadael Gofal "Pan Fydda i'n Barod" - sefyllfa cyngor Gwynedd
AELOD CABINET	Y Cynghorydd R H Wyn Williams

1.Pwrpas yr adroddiad

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad hwn yw adrodd ar y modd y mae'r cyngor yn paratoi pobl ifanc i adael gofal y Cyngor ac ar weithrediad y Cyngor fel rhan o'r cynllun peilot "Pan fydda i'n barod".
- 1.2 Rhoddir gwybodaeth am y cynnydd sydd wedi ei wneud o fod yn rhan o'r cynllun peilot, a chynigir gwybodaeth mewn ymateb i gwestiynau penodol a godwyd gan y cyfarfod paratoi ar gyfer y Pwyllgor hwn.

2.Cyd-destun

- 2.1 Cyhoeddwyd y ddogfen ymgynghorol "Pan Fydda i'n Barod" yn Hydref 2012 gyda'r bwriad ei fod yn weithredol o Ebrill 2013. Llithrwyd y dyddiad gweithredu er mwyn cyd-fynd a chyhoeddi'r Bil Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles a disgwylir i'r cynllun ddod yn gyfrifoldeb statudol yn dilyn hyn. Mae Gwynedd, ynghyd a Chynghorau Merthyr a Rhondda Cynon Taf yn rhan o gynllun peilot i'r cynllun.
- 2.2 O dan Ddeddf Plant 1989 mae gan awdurdodau lleol nifer o gyfrifoldebau tuag at bobl ifanc sy'n gadael gofal, sy'n ei gwneud yn ofynnol i'w rhiant corfforaethol baratoi a chynorthwyo pobl ifanc dros 18 oed i bontio o fod mewn gofal i fyw'n annibynnol. Atgyfnerthwyd y cyfrifoldebau hyn gan Ddeddf Gadael Gofal (Cymru) 2000.
- 2.3 Mae'r dyletswyddau hyn yn gweithredu'n bennaf nes bydd y person ifanc yn cyrraedd ei ben-blwydd yn 21 oed, ond gallant ymestyn y tu hwnt i hynny os yw'r person ifanc yn ymwneud o hyd â rhaglen addysg neu hyfforddiant (a ddechreuodd cyn ei ben-blwydd yn 21 oed) a pharhau nes iddo gwblhau'r rhaglen y cytunwyd arni, cyn belled â bod hynny wedi'i egluro yng nghynllun llwybr y person ifanc.
- 2.4 Mae'r cynllun "Pan Fydda i'n Barod" yn hybu'r egwyddor nad yw'r gwaith o fagu plentyn yn dod i ben pan mae pobl ifanc yn troi deunaw oed. Mae'r cynllun yn rhoi'r opsiwn i bobl ifanc fedru parhau i dderbyn cymorth a chefnogaeth wrth barhau yn eu lleoliadau maethu tu hwnt i 18 oed.

2.5 O dan y cynllun “Pan Fydda i’n Barod”, bwriedir rhoi dyletswydd barhaus ar yr awdurdod lleol cyfrifol i gynorthwyo plant “cymwys” i aros gyda’u gofalwr/gofalwyr maeth ar ôl eu pen-blwydd yn 18 oed, os yw’r person ifanc wedi gofyn am y cymorth hwnnw. Mae’n cydnabod nad yw pob person ifanc yn barod i ddechrau byw’n annibynnol pan fyddant yn 18 oed, a bydd y trefniadau newydd yn cynnig dull mwy graddol o gynllunio’r broses o bontio i fyd oedolion, mewn amgylchedd teulu a chartref cefnogol.

2.6 Dim ond i blant “cymwys” sydd mewn perthynas sicr, sefydlog a theuluol â’u gofalwyr maeth y mae’r cynllun yn berthnasol. Os yw’r lleoliad:

- mewn cartref plant; neu
- mewn gofal maeth, a bod trefniadau’r lleoliad mewn perygl o fethu gyda’u gofalwr presennol; neu
- os hoffai’r person ifanc aros mewn lleoliad sefydlog ond nid gyda’i ofalwr maeth presennol, dylid ystyried symud y person ifanc i leoliad newydd, a gwneud hynny mewn da bryd er mwyn caniatáu i’r lleoliad fod yn ddigon sefydlog cyn pen-blwydd y person ifanc yn 18 oed.

3. Gweithgaredd y Cyngor fel rhan o’r cynllun peilot

3.1 Yn sgil bod yn rhan o’r cynllun peilot mae’r Cyngor wedi:

- Cyflwyno’r cynllun i weithwyr y Tîm Ôl 16 er mwyn iddynt fedru tafod opsiynau gyda phobl ifanc a’u gofalwyr.
- Darparu gwybodaeth cynnydd a data’n fisol i’r grŵp monitro, gan gynnwys rhoi adborth ar wersi a ddysgwyd er mwyn mireinio’r canllawiau a roddir gan y Llywodraeth pan ddaw’r cynllun yn statudol.
- Datblygu polisi drafft a chanllawiau ymarfer ar gyfer y cynllun trwy’r grŵp monitro.
- Cynnal grŵp ffocws lleol gyda gofalwyr maeth a phobl ifanc er mwyn ceisio’u barn ar y cynllun. Hwyluswyd y cyfarfodydd hyn gan Gweithredu Dros Blant.
- Dadansoddi effaith cost o gyflwyno’r cynllun o dan arweiniad Cyngor Rhondda Cynon Taf.
- Datblygu fframwaith mesur deilliannau (drafft) ar gyfer pobl ifanc sydd wedi bod yn rhan o’r cynllun.

4. Ymateb i gwestiynau penodol y cyfarfod paratoi

4.1 Gweler isod y cwestiynau a ofynnwyd, ynghyd ag ymateb cryno i bob un.

a. Beth yw trefniadau cyfredol y Cyngor ar gyfer paratoi plant a phobl ifainc sydd mewn gofal ar gyfer yr oedran pan maent yn symud o ofal y Cyngor?

Fe gynhelir adolygiad statudol ar ôl eu pen-blwydd yn 15 oed i drafod Cynllun Llwybr. O'r pwynt hwn ymlaen fe weithredir y Cynllun Llwybr a'i adolygu ym mhob Adolygiad Statudol. Mae'r cynllun hwn yn cynnwys yr holl elfennau sydd angen sylw er mwyn cynorthwyo'r person ifanc i adael gofal e.e. addysg, hyfforddiant, gwaith, sgiliau annibyniaeth, gwybodaeth ariannol ayyb. Ar eu pen-blwydd yn 16 oed fe drosglwyddir yr achos i'r Tîm Ôl 16. Bwriad hyn yw rhoi cyfnod i'r bobl ifanc ddod i adnabod eu gweithwyr ôl ofal tra'u bod mewn gofal yn hytrach na phrofi newid gweithiwr wrth symud allan o ofal.

b. Pa bryd mae'r cynllunio ar gyfer y cyfnod o adael gofal yn dechrau?

I'r bobl ifanc hynny sydd mewn gofal hir dymor sefydlog mae'r cyfnod cynllunio'n cychwyn ar ôl eu pen-blwydd yn bymtheg oed. I unrhyw berson ifanc a ddaw i ofal ar ôl eu pen-blwydd yn 16 oed fe drafodir cynllun llwybr yn eu hail adolygiad (nid ydynt yn gymwys am wasanaeth ôl ofal nes iddynt dreulio cyfnod o 13 wythnos mewn gofal).

c. Ers pa bryd mae'r cynllun "Pan fydda i'n barod" ar waith yng Ngwynedd? Faint o blant a phobl ifainc y mae'n effeithio arnynt?

Mae'r cynllun ar waith yng Ngwynedd ers Ebrill 2013. Rydym ar hyn o bryd yn aelod o grŵp monitro sy'n adrodd i'r Llywodraeth ar weithrediad y cynllun. Ar ddechrau'r flwyddyn rhagwelwyd bod 18 person ifanc yn troi deunaw oed a bod 10 ohonynt yn gymwys ar gyfer y cynllun. O'r 10 a oedd yn gymwys 7 person ifanc oedd yn dymuno dod yn rhan o'r cynllun. Ar gyfer 2014-15 rhagwelir bod 13 person ifanc yn gymwys ar gyfer y cynllun, er nad ydym yn gwybod eto os yw pob un un o'r bobl ifanc hyn yn dymuno dod yn rhan o'r cynllun.

ch. Beth yw asesiad y Gwasanaeth o lwyddiant y peilot ac unrhyw gost sydd ynghlwm ag ef?

Mae'r cynllun yn cynnig opsiwn cadarnhaol ar gyfer pobl ifanc a ni fyddwn yn dymuno gweld pobl ifanc yn symud allan o ofal cyn eu bod yn barod ar gyfer hynny. Er bod posib troi lleoliadau maethu yn lleoliadau "llety cefnogol" yn flaenorol, roedd nifer o gyfyngiadau ynghlwm a hyn e.e. roedd y gofalwr yn gorfod talu treth incwm a hefyd effaith ar fudd-daliadau gan fod yr elfen rhent yn cyfrif fel incwm. Mae'r cynllun bellach yn golygu y gall y lleoliadau maethu droi yn *drefniant* maethu ac nid yw'r taliadau i'r gofalwyr yn drethadwy nac yn cael effaith ar fudd-daliadau.

Mae adborth gan y bobl ifanc yn gadarnhaol, gan eu bod yn cael sicrwydd am gyfnod hirach a dim pwysau arnynt i symud o'u lleoliadau.

Er bod posib newid lleoliadau maeth yn rhai “llety cefnogol” yn flaenorol, roedd y nifer yn isel (3 yn 2012-13). Rhagdybir, yn seiliedig ar niferoedd eleni, y bydd y nifer o bobl ifanc a ddaw yn rhan o'r cynllun yn uwch na'r niferoedd oedd yn parhau mewn “llety cefnogol” yn flaenorol.

Cost y cynllun ar gyfer 2013-14 oedd £47,000.

d. Beth yw'r tebygrwydd o ymestyn y peilot a'i brif-ffrydio a beth fyddai goblygiadau gwneud hynny?

Mae'r cynllun wedi ei gynnwys yn y Bil Gwasanaethau Cymdeithasol a disgwylir i'r llywodraeth gyhoeddi rheoliadau yn ystod 2014-15. Mae'r grwp monitro yn darparu adroddiad terfynol erbyn mis Mehefin 2014 ar weithrediad y cynllun yn y 3 ardal beilot.

Mae nifer o oblygiadau yn sgil gweithredu'r cynllun a rhestrir rhai ohonynt isod:

- Mae'n anodd rhagweld sawl person ifanc fydd eisiau dod yn rhan o'r cynllun ac yn sgil hynny rhagweld beth fydd y gost o'i weithredu.
- Bydd cost gweithredu'r cynllun yn amrywio yn ôl amgylchiadau unigol y bobl ifanc. Mae rhai pobl ifanc yn gymwys am fudd-daliadau neu mewn gwaith cyflogedig, ac felly mae disgwyl iddyn nhw gyfrannu tuag at eu costau byw. Mae hynny yn lleihau cost y cynllun i'r gwasanaeth.
- Os yw pobl ifanc yn parhau yn eu lleoliadau maethu tu hwnt i'w pen-blwydd yn 18 oed, bydd hyn yn cael effaith ar nifer y lleoliadau maethu sydd ar gael, ac felly'n cael effaith ar strategaeth recriwtio'r gwasanaeth.
- Lle mae plant eraill yn y lleoliad mae angen i'r person ifanc ymgymryd â gwiriad DBS.

5. Diwedd glo

5.1 Croesewir sylwadau'r Pwyllgor ar yr wybodaeth uchod, a bydd y sylwadau hyn yn ddefnyddiol wrth adrodd yn ôl i'r grwp monitro ar gyfer y cynllun peilot.